

elte | ppk

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI
ÉS INNOVÁCIÓS HIVATAL

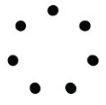
AZ INNOVÁCIÓ LENDÜLETE

AZ NKFI ALAPBÓL
MEGVALÓSULÓ
PROJEKT

A MoTeL kutatás (Model of Teacher Learning) eredményei a pedagógusok szakmai fejlődésének és tanulásának komplex értelmezése alapján

Elnök: Dorner Helga
Opponens: Lázár László
ONK, 2021. 11. 18.

elte | ppk

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Szimpózium előadásai

- **A hazai pedagógusok szakmai fejlődésének és tanulásának mintázatai**

Rapos Nóra, Tókos Katalin, Nagy Krisztina, Szivák Judit, Fehérvári Anikó, Eszes Fruzsina, Horváth László,

- **A pedagógusok tanulásnak értelmezésének lehetőségei egyéni tanulási szituációkban – új módszertani lehetőségek**

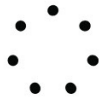
Tókos Katalin, Rapos Nóra, Salát Magdolna, Eszes Fruzsina, Pesti Csilla, Nagy Krisztina, Czirfusz Dóra

- **A hazai pedagógusok tanulásának szervezeti támogatottsága**

Lénárd Sándor, Urbán Krisztián, Tóth-Pjeczka Katalin, Kovács Ivett, Horváth László

- **A szakképzésben oktatók szakmai fejlődésének sajátosságai**

Bükki Eszter, Fehérvári Anikó

elte | ppk

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

AZ NKFI ALAPBÓL
MEGVALÓSULÓ
PROJEKT

A MoTeL-ről általában

Cím: A pedagógusok folyamatos szakmai fejlődési modelljeinek vizsgálata a köznevelési rendszer, a szervezet és az egyén szintjén (A 128738 számú projekt a Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Alapból biztosított támogatással, a K_18 pályázati program finanszírozásában valósult meg.)

- MoTeL (Models of Teacher Learning) <https://nevtud.ppk.elte.hu/projektek/motel>

Cél: A pedagógus munka **eredményességét** meghatározó összefüggések feltárása, különös tekintettel a folyamatos szakmai fejlődés/fejlesztés rendszerét alkotó tényezőkre. Milyen létező **modelljei** vannak a folyamatos szakmai fejlődésnek/fejlesztésnek, és ezek hogyan hatnak a pedagógus munka eredményességére?

Kutatási kérdések:

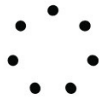
- **Hogyan értelmezhető** a folyamatos szakmai fejlődés és tanulás **eredményessége**, s ennek milyen egyéni-, szervezeti-, rendszerszintű aspektusai különíthetők el?
- **Mely** egyéni-, szervezeti- és rendszerszintű - **tényezők segítik elő**, ill. **gátolják** a pedagógus folyamatos szakmai fejlődését és tanulását?
- **Milyen szerepet játszanak** és **hogyan kapcsolódnak össze** a pedagógusok folyamatos szakmai fejlődésében és tanulásában a **formális, nonformális és informális tanulás elemei** (kognitív és affektív szinten egyaránt)?

ONK:

- Pedagógusok szakmai fejlődésének és tanulásának komplex értelmezése és megújuló vizsgálati lehetőségei (szimpózium)
- A pedagógusok folyamatos szakmai fejlődésének és tanulásának komplex kutatási megközelítése (szimpózium előadás)

Kutatási design: kevert

	Kvantitatív adatfelvételek			Kvalitatív adatfelvételek	
	Országos reprezentatív pedagógusfelmérés	Szakértői mintavétel alapján történő pedagógusfelmérés	Hallgatói felmérés	Esettanulmányok	Hallgatói fókuszcsoportok
Ideje	2020. október 12. – 2021. február 8.	2020. október 12.- 2021. február 28.	2021. december-február	2021. február-június	2022. január-február
Mintavételi egység	köznevelési intézmények általános iskolai, gimnáziumi, technikumi és szakképző iskolai feladatellátási helyei	köznevelési intézmények általános iskolai, gimnáziumi, technikumi és szakképző iskolai feladatellátási helyei	pedagógusképző intézmények	köznevelési intézmények általános iskolai, gimnáziumi, technikumi és szakképző iskolai feladatellátási helyei	Pedagógusképző intézmények
Mintavételi eljárás	régió és iskolatípus szerint rétegzett FEH-ek fenntartói és méretkategóriái szerint igazított	szakértői („tanulás-intenzív” intézmények)	hozzáféreési alapú mintavétel	hozzáféreési mintavétel (szakértői minta alapján)	hozzáféreési alapú
Mintanagyság	5063 pedagógus (656 FEH) (FEH/legalább 20% vagy 5 fő)	220 pedagógus (20 FEH) (14 FEH-ben legalább 20%-os vagy 5 fő)	hozzávetőleg 1500 hallgató	6 intézmény	hozzávetőleg 6-10 fókuszcsoport
Adatgyűjtési	önkitöltős elektronikus kérdőív			interjúk, dokumentum-	fókuszcsoport

elte | ppk

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI
ÉS INNOVÁCIÓS HIVATAL

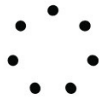
AZ INNOVÁCIÓ LENDÜLETE

AZ NKFI ALAPBÓL
MEGVALÓSULÓ
PROJEKT

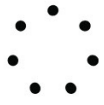
A hazai pedagógusok szakmai fejlődésének és tanulásának mintázatai

Rapos Nóra, Tókos Katalin, Nagy Krisztina, Szivák Judit,
Fehérvári Anikó, Horváth László, Eszes Fruzsina

Mit tesz hozzá az FSZF fogalomhoz a tanulás kontextusában történő értelmezése?

- A tanulás **folyamat**, amely **egyedi**, sokféle szempont alapján formálódik
- A formális tanulás mellett egyre nagyobb teret nyernek a **nem formalizált tanulási módok** is (Kyndt és mtsai, 2014; De Vries, 2015)
- Megerősödik a (pedagógusok) **szituatív tanulás(á)nak megértése**, és annak hangsúlyozása, hogy az **a tanulás tevékenységeiben való részvétel által valósul meg** (Kwakman, 2003; idézi Bordás, 2016) – **informális munkahelyi tanulás**
- Kiemelt szerepet játszik a **saját tanulás önszabályozásának** minél magasabb szintű elsajátítása és alkalmazása, ami azonban még a tanításuk önszabályozásában kiváló tanárokat sem mindig jellemzi (Randi, 2004; Van Eekelen et al., 2005; Peeters et al., 2013)
- Egész életpályára kiterjed, de **nem lineárisan értelmezhető** – FSZF, mint **identitásváltozás** (Kerthagen, 2004, 2017; Kelchtermans, 1993, 2005, 2009)

elte | ppk

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

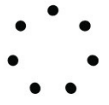
Nemzetközi pedagógustanulás-kutatások eredményei

FSZF során tanulási tevékenységekben való részvétel

- A szakmai tanulási tevékenységek széles skálája (Kwakman, 2003)
- Különböző szakmai tanulási tevékenységek - hatékony tanulási-tanítási magatartás (deVries, 2013, 2015)
- Funkcionális együttműködés – professzionális, hivatásbeli együttműködés tevékenységei (2009)
- Szakmai tanulási tevékenységek előrejelzésében meghatározók a személyes jellemzők (Kwakman, 2003)

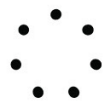
FSZF-ben való részvétel és a nézetek kapcsolata

- Összefüggés az FSZF-ben való részvétel és a saját tanulásról-tanításról alkotott nézetek között (Bolhuis & Voeten, 2004; Opfer & Pedder, 2011; Opfer, Pedder, & Lavicza, 2011; Van Eekelen, Vermunt, & Boshuizen, 2006; Vermunt & Endedijk, 2011)
- Pozitív kapcsolat a tanulóorientált nézetek és az FSZF-ben való részvétel között, illetve negatív kapcsolat a tantárgyorientált nézetek és az FSZF-ben való részvétel között (Kubler LaBoskey, 1993, Becker és Riel, 2000, Van Veen et al, 2001, Van Veen és Slegers, 2006, idézi, Vries, 2013)
- Enhatékonysággal kapcsolatos nézetek összefüggése az FSZF-ben való részvétellel (Bandura, 1993; Geijsel et al., 2009; Goddard et al., 2000; Runhaar et al., 2010, idézi Vries, 2013)

A hazai pedagógusokra vonatkozó főbb kutatási eredmények

- Legnagyobb arányban az általános iskolai pedagógusok – **tanítók és tanárok** – vettek részt valamilyen képzésen (69% illetve 67%) (Sági, 2015)
- A **tanulóközösségekre jellemző tanulási formák** a nemzetközi átlagtól **elmaradnak** Magyarországon (Sági, 2015, Szemerszki, 2015)
- A pedagógusok **szakmai támogatás iránti igénye alacsony** (Sági, 2015)
- A **szakirodalom** feldolgozása az egyik legnépszerűbb tevékenység (Talis 90%) (Talis 2018, Sági, 2015)
- A felkészültség tekintetében a magyar tanárok a 10 vizsgált terület közül 9 esetben **szignifikánsan** nagyobb arányban mondták magukat **jól vagy nagyon jól felkészültnek**, mint az OECD-országokban átlagosan (Talis 2018)
- Impala kutatás – különböző tanulási formák szervezetben (Fazekas és mtsai, 2019)
- A pedagógusok és pedagógusjelöltek pályamotivációinak vizsgálata (Paksi és mtsai, 2015)

elte | ppk

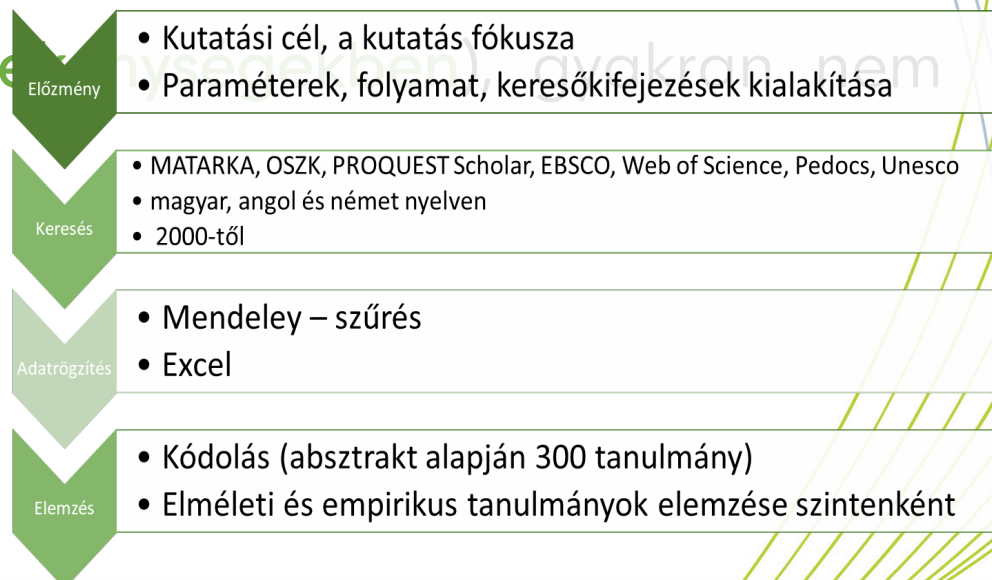
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

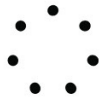

Elméleti keretrendszer – fogalmi alapozás

A tanári szakmai fejlődés és tanulás olyan egyéni szintű változás-folyamat, amely

- *személyes* és *kontextuális* tényezők *komplex* és *dinamikus* hatásrendszerének eredményeként jön létre
- *okai szerteágazók*
- *egyéni és társas helyzetekben* (**tanulási tevékenység**) tudatosan és észrevétlenül megy végbe
- eredménye tartós változás és *multidimenziós*
- *egyedi mintázatokkal* jellemezhető
- tanári életpálya egészében is értelmezhető
(Rapos et al, 2020).

elte | ppk

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Kutatási kérdések:

Milyen szerepet játszanak és hogyan kapcsolódnak össze a pedagógus folyamatos szakmai fejlődésében és tanulásában a formális, nonformális és informális tanulás elemei?

Az egyes tanulási mintázatok hogyan befolyásolják a saját tanulási nézeteiket?

Az adatfelvétel főbb módszertani jellemzői

Ideje	2020. október 12. – 2021. február 8.
Területi lefedettség	országos
Mintavételi keret	KIR-STAT 2019/2020-as 2019. októberi adatszolgáltatás alapján
Mintavételi egység	köznevelési intézmények általános iskolai, gimnáziumi, technikumi és szakképző iskolai feladatellátási helyei (FEH)
Mintavételi eljárás	régió és iskolatípus szerint rétegzett FEH-ek fenntartói és méretkategóriái szerint igazított
Mintanagyság	5063 pedagógus (656 FEH) (FEH-enként legalább 20% vagy 5 fő)
Adatgyűjtési eljárás	önkitöltős elektronikus kérdőív

FELTÁRÓ FAKTORANALÍZIS

- Maximum Likelihood, Promax forgatás, sajátérték > 1 szabály alapján, 0,3-nál kisebb töltésű tételek kizárásával
- 5 faktor (TVE=47,93%), KMO=0,907; Bartlett-teszt: $\chi^2(153)=26432,475$; $p<0,001$; GoF: $\chi^2(73)=792,037$; $p<0,001$

Megosztás interakcióban ($\alpha=0,779$)

- A kollégáimmal megosztottam a tanulásom során szerzett tapasztalatokat, megismert új tanítási ötleteket.
- Óralátogatáson vettem részt, hogy kollégáimtól (iskolán belül vagy kívül) tanuljak.
- Használtam a kollégák tanítási anyagait a saját óráimon.
- Szakmai kérdéseimet megbeszéltem

másokkal azért, hogy tanuljak tőlük.

3.50

Megosztás interakcióban
(N=4955)

Egyéni reflexió ($\alpha=0,759$)

- A tanítás során tapasztalt problémákat alaposan elemeztem, mielőtt megoldást választottam.
- Az óráim után átgondoltam azokat, reflektáltam rájuk.
- Amikor probléma vagy kérdés merült fel tanítási gyakorlatomban, a lehetséges okokra és megoldásokra vonatkozóan, amit felhasználtam a tanórák ter...
- Tanulóimtól visszajelzést kértem az óráimra

vonatkozóan, amit felhasználtam a tanórák ter...

3.61

Egyéni reflexió (N=4964)

Tanulás másoktól interakció nélkül ($\alpha=0,758$)

- A tanulásról és más pedagógiai, pszichológiai témákról szóló tanulmányokat, szakirodalmat olvastam.
- A szaktárgyammal kapcsolatos tanulmányokat, szakirodalmat olvastam.
- Oktatásról szóló híreket (pl. reformok, jó gyakorlatok) olvastam újságban, tv-ben, interneten stb.

3.85

Tanulás másoktól interakció nélkül (N=4967)

Tanulás kísérletezés, alkotás útján ($\alpha=0,724$)

- Új tanítási módszerek adaptálásával vagy kialakításával kísérleteztem.
- Tanterv-, tananyag- vagy tankönyvfejlesztési tevékenységet végeztem, amit mások is hasznosíthatnak.
- Tantárgyközi vagy évfolyamközi projekt munkát szerveztem.
- Szakmai konferenciákon, kiállításokon, találkozókra vettem részt.

2.73

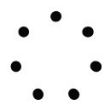
Tanulás kísérletezés, alkotás útján (N=4958)

Szakmai támogatás bevonása ($\alpha=0,642$)

- Személyes mentorálást kaptam a tantermi munkámhoz.
- Saját kérésemre kollégáim részt vettek az órámon és visszajelzést adtak.
- Egyes órákat egy kollégával előre megtervezetten közösen tartottam meg (társ-tanítottunk).

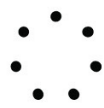
1.97

Támogatás bevonása (N=4955)

Formális képzést leíró itemek

		soha	2	3	4	nagyon gyakran	M	SD
Képesítést adó formális felsőoktatási képzés óráit látogattam. (N= 4924)	fő	2990	445	442	399	647	2,04	1,484
	%	60,7%	9,0%	9,0%	8,1%	13,1%		
Az iskolán kívül szervezett szakmai képzéseken vettem részt (pl. tanfolyamok, tréningek). (N=4943)	fő	494	501	1311	1517	1121	3,46	1,226
	%	10,0%	10,1%	26,5%	30,7%	22,7%		
Az iskolánkban szervezett képzéseken vettem részt. (N=4858)	fő	501	594	1135	1409	1219	3,46	1,093
	%	10,3%	12,2%	23,4%	29,0%	25,1%		

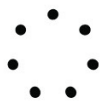

Az informális tanulás tevékenység-faktorainak jellemzői

	gyakornok	ped1	ped2	mester	kutató
Megosztás interakcióban		kisebb	nagyobb	nagyobb	
Egyéni reflexió	kisebb	nagyobb		nagyobb	
Tanulás másoktól interakció nélkül	kisebb	kisebb		nagyobb	
Tanulás kísérletezés, alkotás útján	kisebb	kisebb		nagyobb	nagyobb
Támogatás bevonása	nagyobb	nagyobb	nagyobb	nagyobb	

Életpálya

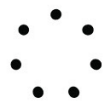
-0,1	Nincs hatás
0,1-0,4	Kis hatás
0,5-0,7	Közepes hatás
0,8-	Nagy hatás

Az informális tanulás tevékenység- faktorainak jellemzői

	tanító	ált. tanár	gimnázium	szakk. közism.	szakmai t.	gyógyped.	f.ped.
Megosztás interakcióban	nagyobb			kisebb	kisebb	nagyobb	
Egyéni reflexió	nagyobb			kisebb		nagyobb	
Tanulás másoktól interakció nélkül	nagyobb			kisebb		nagyobb	nagyobb
Tanulás kísérletezés, alkotás útján	kisebb		nagyobb		nagyobb		
Támogatás bevonása	kisebb	kisebb	kisebb	nagyobb		nagyobb	

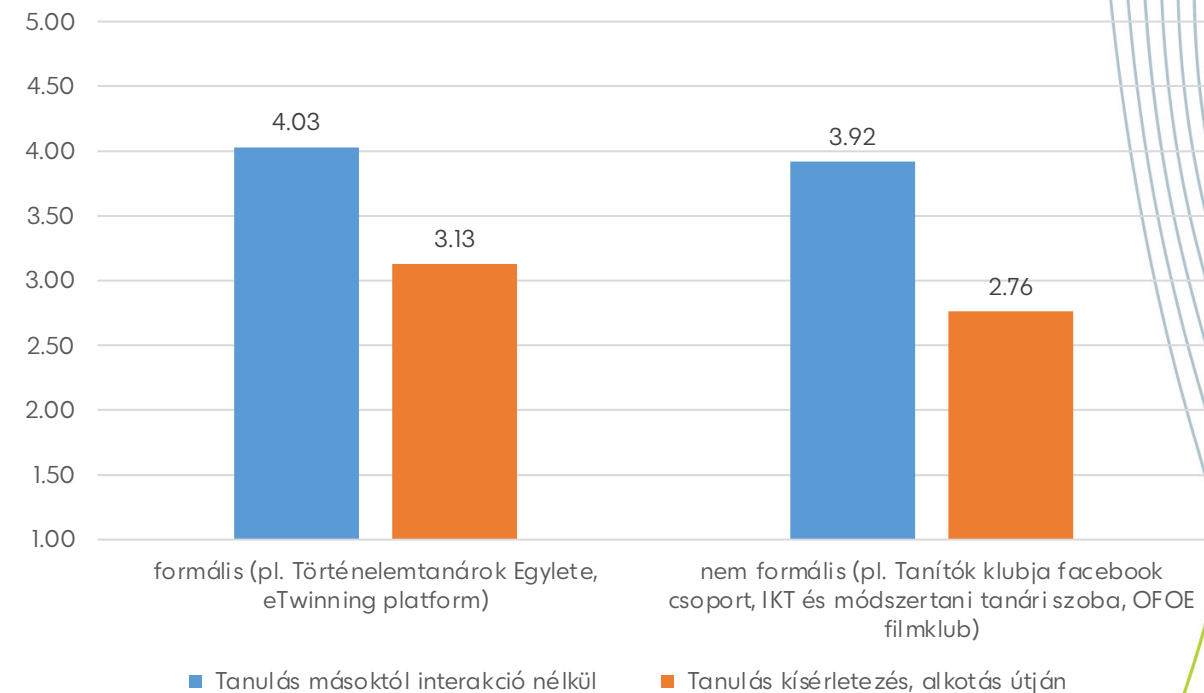
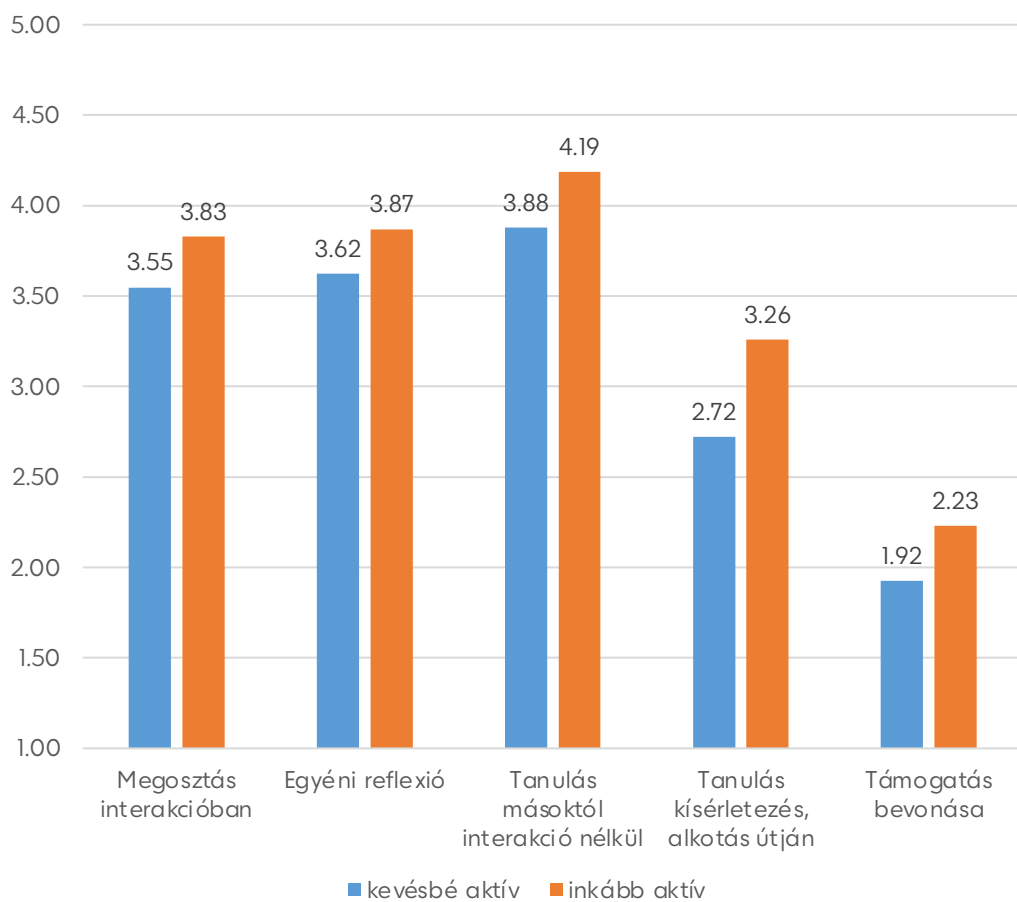
Munkakör

elte | ppk

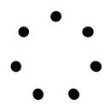
Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

Az informális tanulás tevékenység-faktorainak jellemzői

(Hedge's g hatásméret: 0,571).

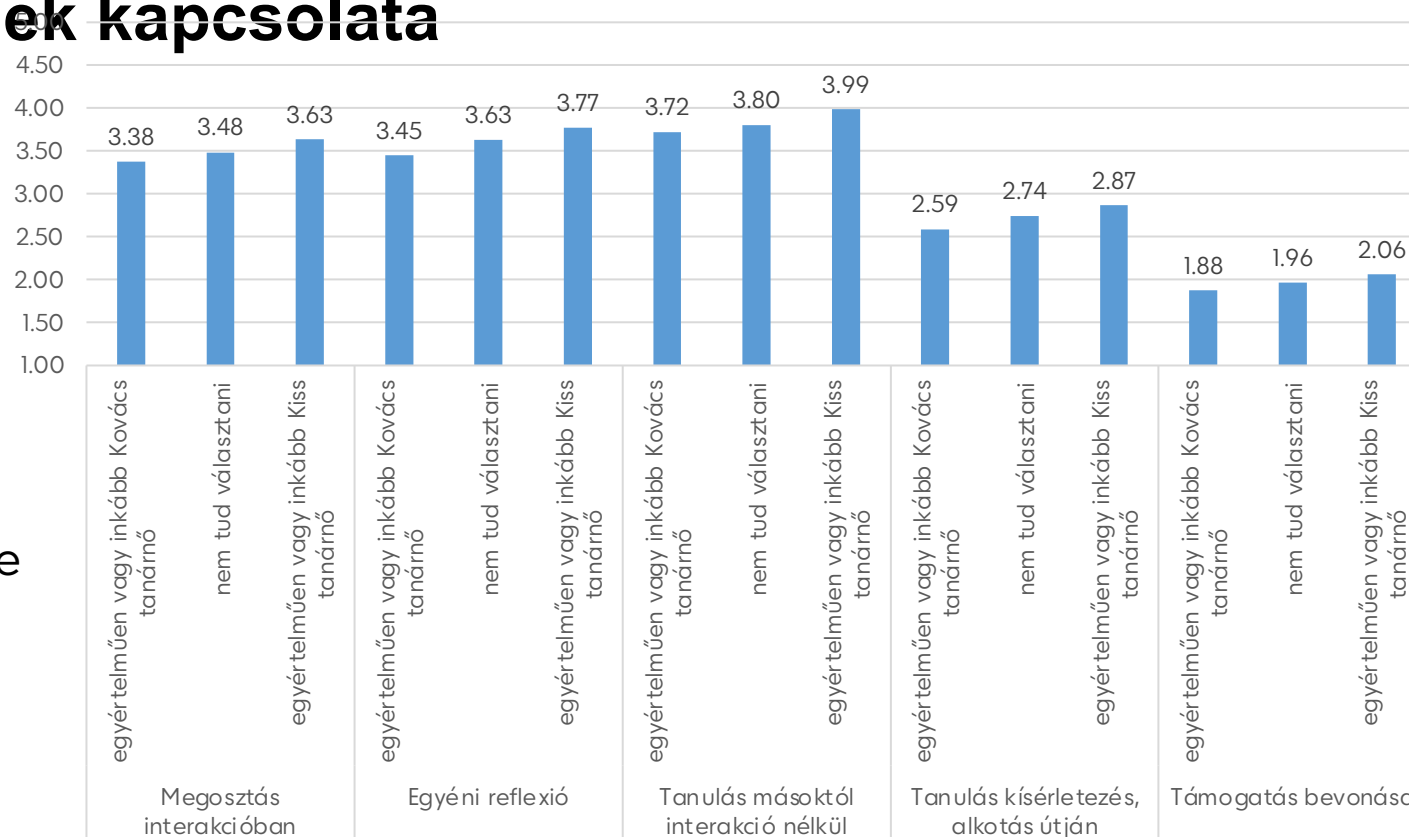
A formális közösségek tagjai szignifikánsan magasabb aktivitásról számoltak be a „tanulás másoktól interakció nélkül” ($t(3058)=2,896$; $p=0,004$) és a „tanulás kísérletezés, alkotás útján” ($t(688,152)=7,472$; $p<0,001$) dimenzióiban.

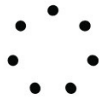
Az informális tanulás tevékenység-faktorainak jellemzői

Nézetek és a tevékenységek kapcsolata

A tanulóközpontú nézeteket leíró változó varianciáját 20,5%-ban magyarázzák a tanulási tevékenységek gyakoriságát leíró faktorok (lineáris regresszió). Mindegyik prediktor szignifikánsan járul hozzá az összefüggéshez (kivéve a „tanulás kísérletezés, alkotás útján”). A legnagyobb mértékben az „egyéni reflexió” befolyásolja a tanulóközpontú nézeteket leíró változó értékét ($\beta = 0,305$).

Az ANOVA alapján mindhárom csoport között minden változó esetében szignifikáns különbség mutatkozik, mindegyik csoport szignifikánsan különbözik egymástól.

Mikroszint nézőpontjából:

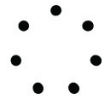
- az FSZFT egy egyéni változási folyamat, de mindig a tanulási tevékenység az, ami elindítja a változást
- **lehetséges különböző tanulási profilok azonosítása** a tanulási tevékenységekben való részvétel kapcsán - specifikus, személyre szabott támogatás lehetősége

Mezoszint nézőpontjából:

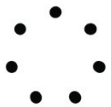
- szituatív megismerés fontossága: a FSZFT-t legjobban a tanárok konkrét feladat- és munkahelyi informális tevékenységeivel összefüggésben lehet megismerni
- hogyan lehet támogatni, hogy a tanárok valóban kihasználják a környezetükben rendelkezésre álló tanulási lehetőségeket

Makroszint nézőpontjából:

- a formális, nemformális, informális tanulási formák elkülönítése, **elismerése** (jogi szabályozása), támogatása

- A MoTeL célja, hogy megerősítse a személyes, egyedi, vagy egyes csoportokra jellemző sajátosságoknak értelmezését a pedagógusok tanulásának, s különösen annak eredményességének megítélésében.
- Az esettanulmányok arra is rámutattak, hogy a pedagógusok maguk sem értelmeznék egyes tevékenységeket, különösen az informális tanulási tevékenységeket tanulásnak. Ezért kiemelt szerepűnek látjuk a munkahelyi tanulás megértésében és támogatásában az informális tanulási tevékenységeknek, s azok mintázatainak leírását és belső struktúrájának megértését, profilba rendezését.
- Minden tanulási tevékenységnek helye van (egyén – együttműködő tanulás) a FSZFT komplex rendszerében, cél annak megértése, hogy az egyes tanulási aktus hol/hogyan járul hozzá az egyes pedagógus/csoport és a szervezet, rendszer fejlődéséhez. Hogyan kapcsolódnak ezek össze

elte | ppk

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Pedagógiai és Pszichológiai Kar

NEMZETI KUTATÁSI, FEJLESZTÉSI
ÉS INNOVÁCIÓS HIVATAL

AZ INNOVÁCIÓ LENDÜLETE

AZ NKFI ALAPBÓL
MEGVALÓSULÓ
PROJEKT

Köszönjük a figyelmet!

MoTeL kutatók

